

Complexnummer: 473255

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Backenhagen

Aantal complexonderdelen

11

Monumentnummers van complexonderdelen

473318, 473319, 473320, 473321, 473322, 473323, 473324, 473325, 473326, 473327, 473328

Woonplaats

Ambt Delden

Gemeente

Hof van Twente

Provincie

Overijssel

Locatie van het hoofdobject

Almelosestraat 14, 7495 TH te Ambt Delden

Complexomschrijving

BUITENPLAATS BACKENHAGEN. De oudste bron met betrekking tot Backenhagen betreft een leenakte uit 1400, waarin het boerenerf het Rotgerinck wordt opgedragen aan de bisschop van Utrecht, en Johan van Bevervoerde Gerrytsoen het in leen ontvangt. In 1611 wordt het Rotgerinck gekocht door Johan de Bake, echtgenoot van Anna Hagen, die er een omgracht huis laat bouwen en het geheel herdoopte in Backenhagen. In 1619 wordt Backenhagen tot havezathe verheven en sindsdien behoort deze tot een der jongste havezathen in Overijssel.

Van de formele aanleg van Backenhagen, die te zien is op de kaart van de tot Twickel behorende landerijen in de buurtschap Deldenerbroek door Johan Muller uit ca. 1728 en op de kaart uit de Atlas Hottinger uit 1783, is een aantal elementen bewaard gebleven. Zo dateert het rechthoekige bouwhuis op L-vormige grondslag, dat zich aan de oostzijde van het huidige huis bevindt, in oorsprong wellicht uit de 17e eeuw, als het niet in de eerste helft van de 18e eeuw tot stand is gekomen; een sluitsteen aan de zuidvleugel van het vermoedelijk niet in een bouwcampagne tot stand gekomen bouwhuis vermeldt het jaar 1732. Voorts is de westarm van de formele rechthoekige grachtenpartij, zoals deze op de Hottinger-kaart en de kaart door Johan Muller is te zien, bewaard gebleven. Het overige gedeelte werd aan het einde der 18e of in het begin van de 19e eeuw, toen er op Backenhagen een aanleg in landschapsstijl werd gerealiseerd, tot een vijverpartij in landschapsstijl vergraven. Deze aanleg is weergegeven op de het Kadastraal Minuutplan uit ca. 1830.

De hoofdas van de aanleg, die op de as van het huis was geprojecteerd, verliep in deze tijd in de richting oost-west en werd ten oosten en ten westen van de rechthoekige plaats door een dwarsas gekruist. Van de oostelijke dwarsas is ongeveer de zuidelijke helft in de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vorm van een omgreppelde laan (thans nog eiken aan weerszijden, ca. 1900) bewaard gebleven. De westelijke dwarsas staat niet op de genoemde Hottinger-kaart aangegeven maar wel op een kleinschaligere editie ervan uit 1788 en op de kaart van Johan Muller. De rechte sloot aan de NW-zijde van het landschapspark, die aan deze zijde de grens van de historische aanleg vormt, herinnert nog aan de westelijke dwarsas.

Ten noordwesten van het huis Backenhagen bevindt zich een ruïne, die na 1842, toen op Backenhagen dit huis werd gebouwd, met afbraak van de oude havezathe als tuinornament werd opgetrokken of als restant van de oude havezathe bewaard bleef. Uit het Kadastraal Minuutplan uit ca. 1830 blijkt, dat de ruïne ter plekke van het noordelijke gedeelte van de oude havezathe is gesitueerd.

Deze ruïne is als romantisch motief in de aanleg waardevol, maar als op zichzelf staand bouwwerk is ze door regelmatige afbraak en verbouwingen voor de bescherming van ondergeschikte betekenis.

De oorspronkelijke havezathe Backenhagen werd in 1732 in een tekening door Cornelis Pronk vereeuwigd. Volgens deze tekening werd dit eenvoudige edelmanshuis aan de voor(oost-)zijde door twee bouwhuizen geflankeerd. De zuidvleugel van het reeds genoemde bouwhuis met sluitsteen uit 1732 is met het rechter bouwhuis op de tekening van Pronk te identificeren, zo blijkt ook uit het Kadastraal Minuutplan uit ca. 1830.

In 1842 kwam Backenhagen door verkoop in handen van Antony August Dull, gepensioneerd kapitein bij de Artillerie. Kort nadat de oude havezathe werd afgebroken liet hij het in sobere classicistische stijl uitgevoerde huidige blokvormige rode bakstenen huis bouwen. Omstreeks 1910, toen Backenhagen in eigendom was van P. Smeenk, werd centraal aan de noordzijde een 8-hoekige toren gebouwd en werd het huis van de huidige witte pleisterlaag voorzien. De entree werd toen van de zuidzijde naar de toren verlegd.

Het huidige park in landschapsstijl, dat in de kern nog steeds bestaat, maar dat oorspronkelijk waarschijnlijk veel groter was, bestond al in ca. 1830, zo komt uit het Kadastraal Minuutplan naar voren. Aan de hand van dit plan en van de Topografische en Militaire kaarten uit 1848, 1910 en 1916 valt aan te nemen, dat een gedeelte van de wei- en bouwlanden aan de zuid-, west- en noordzijde alsmede het boscomplex aan de oostzijde deel van de aanleg zelf uitmaakte of tot de gezichten binnen de aanleg behoorden.

De formele gracht rondom het huis werd voor ca. 1830 tot een vijverpartij in landschapsstijl vergraven, waaromheen een wandeling via smalle slingerpaden over een licht glooiend gemaakt terrein werd uitgezet. Even ten noordoosten van het bouwhuis werd de huidige ijskelder gebouwd, die werd opgenomen in een heuvelpartij van het park.

Ongeveer ter plekke van de ruïne van de oude havezathe werd een nog steeds bestaand gezicht gecreëerd op de ornamentale zijgevel van het 19e-eeuwse folly-achtige tuinhuis aan de rand van de boomgaard.

In noordelijke richting werd een weids gezicht geschapen over een open ruimte, die geleed wordt door de in curven verlopende oprijlaan van de Almelsestraat naar het huis. Voorts werd dit gezicht, dat zich oorspronkelijk veel verder in noordelijke richting uitstrekt, verlevendigd door de boerderij Perseverance, die de broer van Dull in 1854 had laten bouwen. Thans eindigt de historische aanleg aan deze zijde aan het erf van Perseverance en aan de oprit bij de Almelsestraat. De aanleg van deze open ruimte ten noorden van het huis wordt aan de oostzijde door een parkbos beëindigd, dat oorspronkelijk veel groter was en dat thans aan de zuidzijde eindigt aan het kadastrale perceel Ambt Delden nr. A 1813. Aan de oostzijde wordt de begrenzing aangegeven door de in curven verlopende oprit naar de boerderij Ter Weele, die omstreeks 1926, toen de boerderij werd gebouwd, werd aangelegd, met uitzondering van een strook bos op het kadastrale perceel Ambt Delden nr. A 1810 en nr. A 1811 grenzend aan deze oprit naar Ter Weele en grenzend aan de langs de Almelsestraat gelegen oprit van Backenhagen; deze strook bos van 25 meter diepte is voor het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

aanzicht van de buitenplaats vanaf de Almelosestraat een essentieel onderdeel van de historische aanleg. Ten zuiden van het bos aan de oostzijde van Backenhagen vormt de waterloop in landschapsstijl de oostgrens van de historische aanleg, tot het haaks erop staande fragment van een laan, die al voor 1910 een toegangslaan tot Backenhagen vormde. Ook thans nog dient dit tracé, dat de grens van de historische aanleg aan deze zijde vormt en dat als laan op de Topografische en Militaire kaart uit 1910 staat aangegeven, als achteruitgang van Backenhagen. In de hoek van deze achteruitgang van Backenhagen en het fragment van laan een 19e-eeuwse boomgroep (thans nog beuk en eik), die onderdeel uitmaakt van de compositie van het park in landschapsstijl. Een belangrijk element in de compositie van het park vormt het gezicht vanuit het huis en park in zuidwestelijke richting over de zogenaamde 'Hofweide' op de oostelijke formele dwarsas. Deze dwarsas is een cultuurhistorisch waardevol restant van de formele aanleg van Backenhagen en is als coulisse van waarde in dit gezicht vanaf de zuidzijde van Backenhagen over de oorspronkelijk tot de aanleg behoord hebbende Hofweide.

Thans wordt de grens van de historische aanleg aan de zuidzijde door de waterloop in landschapsstijl en door de halfcirkelvormige sloot rond de boomgaard van Backenhagen gemarkeerd. Aan de westzijde geeft de oostgrens van het kadastrale perceel Ambt Delden nr. A 1596 de grens van de historische aanleg aan met uitzondering van het gedeelte van de reeds genoemde brede sloot aan de NW-zijde van Backenhagen, die een waardevol restant van de formele aanleg vormt.

In de tijd, dat Backenhagen in het bezit was van P. Smeenk, werd een aantal nieuwe bruggen en hekken in het park opgesteld. Zo werd aan de Almelosestraat het dubbele siersmeedijzeren hek met vleugelstukken, pijlers, zuilsokkels en schampstenen geplaatst. Identieke schampstenen werden ook opgesteld bij de brug aan de huidige achteruitgang van Backenhagen. Deze brug annex dam, die van een dubbel smeedijzeren spijlenhek is voorzien, dateert echter uit ca. 1850. Voorts werd in de tijd van Smeenk op het punt waar de oprijlaan de vijverpartij aan de noordzijde van het huis snijdt, het ensemble van een houten brug met dubbel smeedijzeren hek met vleugelstukken, pijlers en zuilsokkels geplaatst. Vermoedelijk werden in deze tijd ook de vier stoeppalen ter weerszijden van de entree van het huis opgesteld. De brug over de vijverpartij in landschapsstijl aan de ZW-zijde van het huis dateert waarschijnlijk eveneens uit de tijd van Smeenk.

De omgrenzing van de aldus beschermde buitenplaats staat aangegeven op een deze omschrijving begeleidende kadastrale kaart.

De historische buitenplaats Backenhagen heeft de volgende samenstellende onderdelen: 1. Hoofdgebouw (Huis Backenhagen), zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 473318; 2. Historische tuin- en parkaanleg, zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 473319; 3. Bouwhuis, zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 473320; 4. Ijskelder, zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 473321; 5. Brug met hek en zuilsokkels, zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 473322; 6. Tuinhuis, zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 473323; 7. Brug, zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 473324; 8. Brug annex dam met hek, zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 473325; 9. Hek met pijlers, zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 473326; 10. Twee zuilsokkels, zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 473327; 11. Vier stoeppalen, zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 473328.

De historische buitenplaats Backenhagen is in cultuurhistorisch opzicht van grote waarde vanwege: 1. het blokvormige huis, dat een goed voorbeeld is van een in sobere classicistische stijl opgetrokken landhuis uit het midden der vorige eeuw; 2. de aanleg van het park in landschapsstijl uit het midden der vorige eeuw, waarin nog enkele formele elementen van de daaraan voorafgaande aanleg zijn te herkennen; 3. het bouwhuis, dat grotendeels uit de eerste helft van de 18e of nog deels uit de 17e eeuw dateert.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 473318

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	19 mei 1994
Kadaster deel/nr	82851/158

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Ambt Delden	Hof van Twente	Overijssel

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Deldenerbroek	Ambt Delden

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Ambt-Delden	P			194

Omschrijving**

HOOFDGEBOUW (Huis Backenhagen). Blokvormig rode bakstenen huis, voorzien van een witte pleisterlaag, op rechthoekige grondslag, onder met grijze pannen gedekt afgeknot schilddak. Omgaande aan de hoeken van het huis een rode bakstenen liseen. De vensters en deurpartijen zijn van een rode bakstenen strekvoorzien. Het huis werd in 1848 in opdracht van Anthony August Dull, sinds 1842 eigenaar van de buitenplaats, gebouwd. Hiertoe werd het in ruineuze staat verkerende vermoedelijk 18e-eeuwse huis, dat ten opzichte van het huidige huis een stukje in zuidwestelijke richting was gesitueerd, in hetzelfde jaar afgebroken. Aan de voor(noord-)zijde van het huis werd in 1910 door de toenmalige eigenaar P. Smeenk een historiserende 8-hoekige toren aangebracht, waarin onder meer sanitaire voorzieningen werden ondergebracht.

Een curiositeit vormt de aanwezigheid van de in 1848 aangebrachte meerruitschuifvensters aan de achter- en zijgevels van het huis, die 18e-eeuwse stijlkenmerken vertonen. De aan de voor(noord-)gevel en toren geplaatste meerruitsvensters hebben valbovenramen en dateren uit 1910. Sporen aan de noordgevel wijzen er op, dat de vensters hier oorspronkelijk iets meer naar het midden waren geplaatst. Omstreeks 1910 werd het huis van de witte pleisterlaag voorzien.

Voor(noord-)zijde: centraal de half uitgebouwde 8-hoekige toren onder met leien gedekte torenspits, die door een open zinken klokkentoren met klok van een anoniem gieter, circa 1910 en windvaan wordt bekroond. Beganegronds de entree, bestaande uit een door een hardstenen bordes van een trede voorafgegane dubbele 16-ruitsdeur met bovenlicht met geometrische roedenverdeling in 10-ruiten. Links en rechts een smal 12-ruits schuifvenster. Op de eerste en tweede verdieping van de toren centraal een 15-ruitschuifvenster met aan weerszijden een smal schuifvenster met 12-ruitsindeling. Hierboven kraagt de gevel van de toren halfsteens uit. Halverwege doorgetrokken in het overkragende gedeelte aan de voorzijde een wijzerplaat van het in de torenkamer aanwezige mechanische torenuurwerk van B. Eijsbouts, Asten, nr. 707, 1920 en links en rechts hiervan een half radvenster met 8-ruitsindeling.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Aan de linker- en rechterzijde van de toren op deze hoogte een rond venster met vierpasvormige roedenverdeling. Ter hoogte van de spits aan de voor- en achterzijde en aan de zijkanten een 4-ruitsdakkapel onder met leien gedekte schilddaken met driehoekig overstek aan de voorzijde.

Aan weerszijden van de toren beganegronds een 18-ruits schuifvenster en op de verdieping een 15-ruitsschuifvenster. Erboven een enkelruits mezzanino-venster met smeedijzeren voluutvormige diefijzers.

Linker gevel: in drie traveeën gelede gevel met beganegronds links twee 18-ruits schuifvensters en rechts een houten deur met 8-ruits bovenlicht. Op de verdieping drie schuifvensters met 15-ruitsindelingen en er boven drie mezzanino-vensters als aan de voorgevel, waarvan het middelste venster thans is dichtgezet.

Achtergevel: voor 1910 was deze gevel de voorgevel. Centraal een door een hardstenen bordes van een trede voorafgegangene dubbele 20-ruitsdeur, de oorspronkelijke hoofdingang, met bovenlicht met geometrische roedenverdeling in 10 ruiten. Op de verdieping drie 15-ruits schuifvensters en erboven drie mezzanino-vensters als aan de voorgevel, waarvan de buitenste twee vensters thans zijn dichtgezet.

Rechter gevel: in drie traveeën gelede gevelpartij met beganegronds ter linker en rechter zijde een 18-ruits schuifvenster en centraal een samengesteld venster met 42-ruitsindeling. Op de verdieping links en rechts een 15-ruits schuifvenster en centraal een samengesteld venster met 35-ruitsindeling. Erboven drie mezzanino-vensters als aan de voorgevel, waarvan de buitenste twee vensters thans zijn dichtgezet.

Met uitzondering van de toren is het huis omgaande van een ornamentele gootlijst voorzien.

Inwendig: Centraal over de volle lengte van het 19e-eeuwse huis een lange hal, die de ingang aan de voorzijde met die aan de achterzijde verbindt. In het verlengde van deze hal aangrenzend aan de hoofdingang de vestibule met dubbele tochtdeuren met bovenlichten met gekleurd glas-in-lood-patroon in Jugendstil. Op de glazen tochtdeuren is een Jugendstil schildering aangebracht van allegorische vrouwen-figuren. Aan de voorzijde verbreedt de hal zich tot een monumentaal rechthoekig trappenhuis met in het vierkant omgaande rechte houten trap met bordesstukken. De trap, die is voorzien van 17e-eeuws historiserende spijlen, dateert waarschijnlijk uit ca. 1910. Aan de westzijde van het trappenhuis een monumentale 17e-eeuws historiserende zwartgelakte houten haardpartij met in de zelfde trant omlijst schoorsteenstuk uit omstreeks 1910, dat deel uit maakt van het verwarmingssysteem voor het badwater voor de badkamer op de eerste verdieping van de toren. De haard diende ondermeer ter verwarming van het water. Het badwater werd opgevangen in een in de goot aangebracht watervat (in ca. 1970 dicht gemaakt in verband met lekkages), dat aansluit op een reservoir op zolder. Dit reservoir, de badkamer en de haard staan via een buizensysteem met elkaar in verbinding.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 473319

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	19 mei 1994
Kadaster deel/nr	82851/157

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Ambt Delden	Hof van Twente	Overijssel

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>House letter*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Almelosestraat	14			7495 TH	Ambt Delden	Bij	
Almelosestraat	16			7495 TH	Ambt Delden	Bij	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Ambt-Delden	P			183
Ambt-Delden	P			192
Ambt-Delden	P			193
Ambt-Delden	P			194
Ambt-Delden	P			195
Ambt-Delden	P			215
Ambt-Delden	P			231
Ambt-Delden	P			232
Ambt-Delden	P			235
Ambt-Delden	P			766

*Omschrijving***

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG. In de 17e en 18e eeuw heeft Backenhagen een formele tuinaanleg gekend, waarvan nog enkele elementen bewaard zijn gebleven. Deze formele aanleg is duidelijk weergegeven op de kaart van tot Twickel behorende landerijen in de buurtschap Deldenerbroek door Johan Muller uit ca. 1728 en op de kaart uit de Atlas Hottinger uit 1783. Deze kaarten geven de rechthoekige grachtenpartij weer, die aan het einde der 18e of in het begin van de 19e eeuw in landschapsstijl werd vergraven; alleen aan de westzijde heeft de gracht haar formele rechthoekige verloop behouden.

Oorspronkelijk lag de oprijlaan vermoedelijk aan de oostzijde van het park, zoals de Hottinger-kaart en het Kadastraal Minuutplan uit ca. 1830 laten zien, en grensde aan de noordzijde aan een boscomplex. Oorspronkelijk vormde deze rechte laan, zo het niet een zichtas is geweest, de hoofdas van de formele aanleg. Het boscomplex, dat de kadastrale percelen Gemeente Ambt Delden nrs. A1810, A1811,

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

A1812 en A1813 en een brede strook ten zuiden hiervan besloeg, is als zodanig nog weergegeven op de Topografische en Militaire kaart uit 1916. Een noordwestelijke strook van dit bos is bewaard gebleven. Voor 1910 werd een nieuwe toegangslaan aangelegd, zo blijkt uit de Topografische en Militaire kaart uit 1910. Deze nieuwe in een ruime curve verlopende toegangslaan, die iets zuidelijker verloopt dan voornoemde formele oprijlaan, bestaat nog steeds als toegangsweg naar de boerderij Ter Weele en als achteruitgang van Backenhagen. Van deze weg is het rechte gedeelte van genoemde boerderij tot de entree aan de achterzijde van Backenhagen beschermenswaard. De hoofdas van de oorspronkelijke formele aanleg werd door twee dwarsassen - eveneens lanen - gekruist. De kaart uit de Atlas Hottinger vertoont alleen de oostelijke dwarsas, maar op een latere kleinschaligere editie van deze kaart uit 1788 alsmede op de kaart van Muller zijn beide dwarsassen aangegeven. Een herinnering aan de westelijke dwarsas vormt de rechte brede sloot aan de NW-zijde van de buitenplaats, die hier de grens van de historische aanleg vormt en die deze voormalige dwarsas aan de buitenzijde flankeerde. Op de Topografische en Militaire kaart uit 1916 is de noordelijke helft van deze laan nog aangegeven, die eindigde aan de in deze tijd een stuk noordelijker verlopende Almelosestraat. Van de oostelijke laan is ongeveer de zuidelijke helft in de vorm van een aan weerszijden omgreppelde singel met deels enkele en deels dubbele laanbeplanting (thans nog eiken, ca. 1900) bewaard gebleven. De noordelijke helft van deze laan werd voor 1848 gekapt, want zij staat niet aangegeven op de Topografische en Militaire kaart uit dit jaar. Wel is deze laan nog voor een groot deel waarneembaar op het Kadastraal Minuutplan uit ca. 1830. Het bewaard gebleven laangedeelte diende in de aan het einde der 18e of het begin der 19e eeuw tot stand gekomen parkaanleg in landschapsstijl als coulisse van gezichten vanuit het huis en park op de weide ten westen van deze laan. De eikenlaan is thans als herinnering van de formele aanleg van cultuurhistorisch belang en speelt als coulisse van het gezicht vanuit de zuidzijde van het park over het weiland 'Hofweide' een belangrijke rol. Dit weiland zelf valt buiten de beschermde aanleg. In de hoek van deze laan en de genoemde achteruitgang van Backenhagen een 19e-eeuwse boomgroep (thans nog beuk en eik), die onderdeel uitmaakt van de compositie van het park in landschapsstijl. Thans wordt de grens van de historische aanleg aan de zuidzijde door de waterloop in landschapsstijl en door de halfcirkelvormige sloot rond de boomgaard van Backenhagen gemarkeerd.

De huidige parkaanleg in landschapsstijl, bestaat in de kern uit een laat 18e-eeuwse of vroeg 19e-eeuwse aanleg, die op het Kadastraal Minuutplan uit ca. 1830 is te zien, en uit een aantal elementen, die uit de tweede helft van de 19e eeuw en het begin van de 20e eeuw dateren. Centraal in de aanleg de van voor ca. 1830 daterende uitgegraven vijverpartij in landschapsstijl, die in curven ten westen en noorden van het huis verloopt en die aansluit op de sloten, die de kern van het park omringen. Rondom het huis en vijverpartij een wandeling via smalle slingerpaden over een licht glooiend gemaakt terrein, dat is aangekleed met groenblijvende heesters en bomen (thans rhododendrons, hulst, coniferen en naaldhout, 20e-eeuws) en met loofhout (thans eik, beuk, linde, acacia, 19e- en 20e-eeuws). Even ten zuiden van het huis een 18e- of 19e-eeuwse linde en beuk. Ten noorden van deze bomen de ruïne van de havezathe, die als stoffage-object in het park is bewaard. Deze met seringen begroeide ruïne (toponiem: Seringenberg) is als romantisch motief in de aanleg waardevol maar als op zichzelf staand bouwwerk is ze door regelmatige afbraak en verbouwingen als zodanig thans voor de bescherming van ondergeschikte betekenis. De ruïne grenst aan de noordzijde van een omstreeks 1900 aangelegde tuin (toponiem: Rotstuin), die is opgebouwd uit iets verhoogde door van afbraak van de oude havezathe afkomstige keien omgeven onregelmatige vakken, waarin groenblijvende heesters zijn geplant. Vanaf de ruïne is een gezicht geschapen over de vijverpartij op de ornamentele folly-achtige zijgevel van het 19e-eeuwse tuinhuis. Voor de Tweede Wereldoorlog werd dit gezicht verder verlevendigd door een ornamentele brug over de vijverpartij. Het genoemde tuinhuis staat aan de westzijde van de halfcirkelvormige boomgaard. Het is niet bekend of deze plattegrond van de boomgaard een restant is van de oude formele aanleg of dat deze het resultaat is van een oud verkavelingspatroon; dergelijke van de cirkel afgeleide verkavelingspatronen zijn nog steeds in het landschap rondom te herkennen. De halfcirkelvormige grondslag was recht op de zuidgevel van de oude havezathe gelegen, zo blijkt uit het Kadastraal Minuutplan. Vrij kort nadat Antony August Dull het huidige huis had laten optrekken, bouwde diens broer, die

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

mede-eigenaar was van Backenhagen, in 1854 in het noordelijke gedeelte van Backenhagen de boerderij Perseverance. Vanaf de Almelosestraat voerde de oprijlaan, die in deze tijd naar de toen aan de zuidzijde van huis Backenhagen gelegen ingang leidde, eerst langs deze boerderij, zoals de genoemde Topografische en Militaire kaart uit 1916 nog laat zien. Perseverance was bij de veiling in 1905 al van Backenhagen gesplitst. De oprijlaan werd na de veiling van Backenhagen in ca. 1925, toen ook het noordelijke en oostelijke gedeelte van de aanleg van het park werd afgescheiden, naar zijn huidige aanleg verlegd en verloopt sindsdien in een flauwe curve naar de huidige noordelijke ingang van huis Backenhagen. De Topografische en Militaire kaart uit 1848 laat zien, dat het verloop van de huidige oprijlaan min of meer overeenkomt met de oorspronkelijke oprijlaan aan deze zijde, zoals deze er uit zag voor de bouw van Perseverance. Omstreeks 1910, toen de toenmalige eigenaar P. Smeenk centraal aan de noordzijde van het huis een toren liet bouwen, werd het gedeelte van de oprijlaan van de vijver aan de noordzijde tot het huis rechtgetrokken. Smeenk liet voorts de huidige brug over dit gedeelte van de vijver met pijlers en smeedijzeren hek plaatsen.

Vanaf het huis werd na circa 1925 het huidige gezicht op de open ruimte aan de noordzijde van de aanleg geschapen, die door de oprijlaan wordt geleed. De westelijke ruimte, die uit een weide met enkele boomgroepen en heesters (thans beuken, 19e-eeuws en rhododendrons, coniferen uit circa 1925) bestaat wordt aan de noordzijde door een zoom met coniferen en rhododendrons beëindigd, die de erfafscheiding naar Perseverance vormt. De smalle strook gazon aan de oostzijde van de oprijlaan wordt aan de oostzijde door een parkbos begrensd (gemengd loofhout en hulst, 20e-eeuws), dat de westelijke flank vormt van het reeds eerder genoemde oorspronkelijk veel grotere boscomplex op deze plaats. Kort na de veiling uit circa 1925, werd het zuidoostelijke gedeelte van het bos gekapt en tot weiland vergraven ten behoeve van de toen gebouwde boerderij Ter Weele; dit weiland behoort niet tot de beschermde aanleg. Thans wordt het voor de historische aanleg van belang zijnde gedeelte van het parkbos aan de ZO-zijde door de noordzijde van de kadastrale percelen Ambt Delden nrs. A1812 en A1813 begrensd. De huidige in het bos in een curve verlopende weg naar boerderij Ter Weele werd eveneens na de veiling in circa 1925 aangelegd. Thans eindigt het bij de historische aanleg behorende parkbos aan de zuidzijde aan het kadastrale perceel Ambt Delden nr. A1813. Aan de oostzijde hiervan wordt de begrenzing aangegeven door de genoemde oprit naar de boerderij Ter Weele, met uitzondering van een strook bos op het kadastrale perceel Ambt Delden nr. A1810 en nr. A1811 en aangrenzende oprit naar Ter Weele; deze strook bos (waarin oprit) van 25 meter diepte is voor het aanzicht van de buitenplaats vanaf de Almelosestraat een essentieel onderdeel van de historische aanleg.

Voorts vormt de waterloop in landschapsstijl ten westen van het genoemde weiland de grens van de historische aanleg aan de oostzijde, tot de haaks er op staande achteruitgang van Backenhagen.

In de jaren vijftig van de 20e eeuw werd de Almelosestraat tot haar huidige verloop verlegd. De oorspronkelijke curve, die deze straat ter hoogte van de entree van Backenhagen maakte, kwam iets ten zuiden van het nieuwe straatrace te liggen. Dit fragment van de oorspronkelijke 'straat' vormt sindsdien de markante oprit van de buitenplaats. Het straatgedeelte van deze oprit behoort tot de beschermde aanleg. Aan de westzijde geeft de oostgrens van het kadastrale perceel Ambt Delden nr. A1596 de grens van de historische aanleg aan met uitzondering van het gedeelte van de reeds genoemde brede sloot aan de NW-zijde van Backenhagen, die een waardevol restant van de formele aanleg vormt.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 473320

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	19 mei 1994
Kadaster deel/nr	82989/186

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Ambt Delden	Hof van Twente	Overijssel

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Deldenerbroek	Ambt Delden

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Ambt-Delden	P			194

*Omschrijving***

BOUWHUIS. Rechthoekigdeels onderkelderd bouwhuis van rode baksteen op L-vormige grondslag, onder met rode en zwarte pannen gedekt omgaand zadeldak met wolfseinden. Aan de buitenzijden en de korte zijden is het bouwhuis deels witgeschilderd en deels van een witte pleisterlaag voorzien. Het bouwhuis, dat voorzien is van een hardstenen voeting, dateert in oorsprong waarschijnlijk uit de 17e of eerste helft van de 18e eeuw. Een sluitsteen aan de zuidvleugel vermeldt het jaar 1732. Waarschijnlijk kan een deel van het bouwhuis met het rechter bouwhuis op de tekening van Backenhagen uit 1732 door Cornelis Pronk geïdentificeerd worden (coll. R.D.M.Z., Zeist).

De locatie van het bouwhuis ten opzichte van de oude havezathe is waarneembaar aan de hand van het Kadastraal Minuutplan uit ca. 1830.

Wellicht is de zuidvleugel van het bouwhuis, waar de genoemde sluitsteen is geplaatst, ouder dan de oostvleugel. In de oorspronkelijke noordelijke buitenmuur van de zuidvleugel werd in de 19e eeuw de huidige Tudorboog-vormige doorgang naar de oostvleugel gemaakt.

In de tweede helft van de 19e eeuw werd het bouwhuis ter plekke van de gehele binnenzijde van zijn L-vormige structuur enkele meters verbreed; deze verbreding is goed waarneembaar aan de hand van uitbreiding van de bewaard gebleven oorspronkelijke kapconstructie.

Aan de westzijde van de zuidvleugel is vanouds een dienstwoning gevestigd. Deze woning werd in verband met de bouw van het huis omstreeks 1850 een stuk in oostelijke richting ingekort (mededeling huidige eigenaar hr Rassing) In deze eeuw werd de L-vormige grondplan van het bouwhuis tot een rechthoek doorgetrokken door de bouw van een kas en door verlenging van de noordmuur van de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

oostvleugel in westelijke richting. De kas is evenals een recentelijk aangelegde binnentuin ten westen van de kas van ondergeschikte monumentale waarde. Oostvleugel oostzijde van links naar rechts een klein rechthoekig enkelruits-venster, een halfronde dubbele poortdeur en vier ronde vensters met 4-ruitsindeling. De twee ronde vensters aan de rechter zijde zijn geplaatst in een blindnis, die bouwsporen vertoont van een groot rechthoekig venster. Tussen het linker ronde venster en het ernaast gelegen ronde venster bevindt zich een iets hoger gelegen blindnis. Eronder een deur met 4-ruitslicht.

Noordgevel oostvleugel: iets ter linker zijn van het midden van deze gevel een dubbele licht getoogde poort, die voor de verbreding van deze gevel in de loodlijn van het gevelvlak lag. Rechts hiervan een dubbele deur met erboven een 4-ruitsvenster. Aansluitend aan de rechterzijde van deze gevel een witgeschilderde gevel met een getoogde (links) en een rondboog poort (rechts), beide voorzien van een half rond bovenlicht met een ornamentele roedenverdeling van zes ovaal rond een centraal aan de onderzijde gelegen half rond. Tussen de poorten twee ronde ontluuchtingsgaten met siersmeedijzeren rooster. Rechts van de rechter poort een identiek ontluuchtingsgat met rooster. De opstal achter deze gevel is voor de bescherming van ondergeschikte betekenis.

Westzijde oostvleugel: de indeling van deze in de tweede helft van de 19e eeuw opgetrokken gevel bestaat uit van links naar rechts drie getoogde blindnissen met recht erboven een rechthoekig venster, een luik, drie 4-ruitsvensters en op de verdieping boven de linker twee ruiten twee 4-ruitsvensters, een getoogde deur met erboven een 4-ruitsvenster.

Zuidvleugel zuidzijde: iets links van het midden van de gevel een bouwspoor van een getoogde poort met sluitsteen met het jaar 1732. Links van deze voormalige poort van links naar rechts twee 8-ruitsvensters met 12-ruitsbovenlichten en rechts hiervan een hoger gelegen 8-ruitsvenster met 4-ruits bovenlicht. Eronder een keldervenster met indeling in 2 ruiten (deze vensters links van de voormalige poortdeur betreffen de dienstwoning).

Rechts van de voormalige poort van links naar rechts een hoog in de gevel geplaatst enkelruitsvenster met brede hardstenen onderdorpel. Op dezelfde hoogte rechts hiervan een breed enkelruits venster met brede hardstenen onderdorpel, met eronder een bouwspoor van een kleine getoogde deurpartij. Aan het rechter uiteinde een bouwspoor van een zelfde deurpartij. Links van dit bouwspoor een smalle deur met enkelruits bovenlicht. De bouwsporen van de dubbele poort en deurpartijen geven een indicatie van de oorspronkelijke vermoedelijk symmetrische indeling van deze gevel.

Westgevel zuidvleugel: toen deze gevel omstreeks 1900 of eerder enkele meters werd verbreed kwamen de twee in de topgevel geplaatste dubbele rondboogvenster met 9-ruitsindeling (per venster) en ornamentele bakstenen en hardstenen strekken en omlijsting uit de loodlijn van de gevel te liggen. Deze vensters en de links eronder gelegen toegangsdeur met half rond door spaakroeden in 4 ruiten geleed bovenlicht dateren uit omstreeks 1850, toen deze gevel, na een stuk in oostelijke richting te zijn verplaatst, opnieuw werd opgetrokken. Boven genoemde deur een klein ruitvormig venster. In het omstreeks 1900 opgetrokken gedeelte een 8-ruits deur en rechts hiervan een klein rechthoekig venster. Hierboven, halverwege beganegronds en de verdieping, een 4-ruitsvenster.

Inwendig: in de dienstwoning een stenen schouw uit de eerste helft van de 18e eeuw, wellicht afkomstig uit het in de jaren '40 van de 19e eeuw afgebroken 17e-eeuwse huis Backenhagen

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 473321

Status rijksmonument
Inschrijving register* 19 mei 1994
Kadaster deel/nr 82989/184

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Ambt Delden Hof van Twente Overijssel

Locatiennaam Locatieomschrijving
Deldenerbroek

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Ambt-Delden P 194

Omschrijving**

IJSKELDER. Rode bakstenen door tongewelf overkoepelde ijskelder. De ijskelder, die uit ca. 1850 dateert, is opgenomen in een heuvelpartij van het park in landschapsstijl, even ten noordoosten van het bouwhuis.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie
Kastelen, landhuizen en parken Tuin, park en plantsoen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 473322

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	19 mei 1994
Kadaster deel/nr	82989/183

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Ambt Delden	Hof van Twente	Overijssel

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Deldenerbroek	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Ambt-Delden	P			194

*Omschrijving***

Omschrijving onderdeel 5: (Almelosestraat)BRUG MET HEK EN ZUILSOKKELS. Aan de oprijlaan aan de noordzijde van de gracht gelegen houten brug uit ca. 1910 met eenvoudige ijzeren balustrade, die aan de noordzijde door twee hardstenen zuilsokkels wordt beëindigd. De zuilsokkels zijn 8-zijdig van vorm en rusten op een vierkant/voetstuk, waarvan de verklimning naar de sokkel via een driehoekig overgangslid geschiedt. De sokkels worden door een rechthoekige afdeksteen met 8-zijdige pyramide-vormige bekroning afgesloten, met aan de voor(noord-)zijde links en rechts respectievelijk de inscriptie "BACKEN" en "HAGEN".

Aan de zuidzijde van de brug een dubbel siersmeedijzeren spijlenhek met twee vleugelstukken met spijlen. Het hek wordt aan weerszijden door een rode bakstenen vierkante pijler afgesloten, die door een hardstenen afgeplatte bolvormig ornamentstuk wordt bekroond.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 473323

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	19 mei 1994
Kadaster deel/nr	82989/192

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Ambt Delden	Hof van Twente	Overijssel

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Deldenerbroek	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Ambt-Delden	P			194

*Omschrijving***

TUINHUIS. Ornamenteel rood bakstenen tuinhuis op rechthoekige grondslag, waarvan de smalle bepleisterde entree-zijde naar het noordoosten gericht. Het tuinhuis, dat uit ca. 1850 dateert, is thans voorzien van een golfplaten lessenaarsdak (oorspronkelijk waarschijnlijk met dakpannen gedekt). De entree is centraal in de witgepleisterde rechter zij(NO-)gevel gelegen en bestaat uit een dubbele ezelsrugboog-vormige deur. Aan weerszijden wordt de gevel afgesloten door een rode bakstenen pilaster met hardstenen kapiteel. Laatstgenoemde kapitelen verspringen als kroonlijst van de alleen aan deze zijde van het tuinhuis aanwezige topgevel.

De voor(ZO-)gevel is van drie 6- ruitsvensters voorzien. Linker (ZW-)gevel: aan de linkerzijde een 5- ruitsvenster en rechts een deur.

De blinde achtergevel van het tuinhuis is als muur een stuk in zuidwestelijke richting doorgetrokken.

Wellicht heeft het tuinhuis oorspronkelijk als oranjerie dienst gedaan.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 473324

Status rijksmonument
Inschrijving register* 19 mei 1994
Kadaster deel/nr 82989/190

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Ambt Delden Hof van Twente Overijssel

Locatiennaam Locatieomschrijving
Deldenerbroek

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Ambt-Delden P 194

Omschrijving**

BRUG. Platte houten brug met eenvoudige ijzeren balustrade, waarvan de handlijsten aan de uiteinden schuin aflopen. De brug, die over de gracht ten zuidwesten van het huis gelegen is, dateert uit ca. 1910.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie
Kastelen, landhuizen en parken Tuin, park en plantsoen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 473325

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	19 mei 1994
Kadaster deel/nr	82989/189

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Ambt Delden	Hof van Twente	Overijssel

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Ambt-Delden	P			194
Ambt-Delden	P			766

*Omschrijving***

BRUG ANNEX DAM MET HEK. Rechte rode bakstenen brug annex dam met rechte bepleisterde zijkanten, uit circa 1850. Deze zijkanten zijn door een naar de buitenzijden afgeschuinde hardstenen plaat afgedekt. Haaks midden op de brug een witgeschilderd dubbel smeedijzeren spijlenhek met vleugelstukken. Aan de zuidelijke aflopende zijkant van de brug wordt het hek door een smeedijzeren voluut beëindigd. Aan de noordzijde ontbreekt deze beëindiging thans.

Aan de oostzijde van de brug twee hardstenen conische naar boven licht uitzwenkende schampstenen uit het begin van de 20e eeuw.

De brug is over de ZO-zijde van de gracht gelegen en vormde voor circa 1900 de entree naar Backenhagen.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 473326

Status rijksmonument
Inschrijving register* 19 mei 1994
Kadaster deel/nr 82989/187

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Ambt Delden Hof van Twente Overijssel

Locatiennaam Locatieomschrijving
Deldenerbroek

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Ambt-Delden P 194

Omschrijving**

HEK MET PIJLERS. Dubbel siersmeedijzeren spijlenhek met twee vleugelstukken met spijlen. Het hek wordt aan weerszijden door een vierkante rode bakstenen pijler afgesloten, die door een dubbele rechthoekige afdeksteen in rustica wordt beëindigd.

Hek en pijlers, die aan de entree aan de noordzijde van Backenhagen staan opgesteld, dateren uit circa 1910. Ervoor twee hardstenen conische naar boven licht naar buiten uitzwenkende schampstenen uit het begin van de 20e eeuw.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie
Kastelen, landhuizen en parken Tuin, park en plantsoen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 473327

Status rijksmonument
Inschrijving register* 19 mei 1994
Kadaster deel/nr 82989/176

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Ambt Delden Hof van Twente Overijssel

Locatiennaam Locatieomschrijving
Deldenerbroek

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Ambt-Delden P 194

Omschrijving**

TWEE ZUILSOKKELS. Twee hardstenen zuilsokkels, geplaatst voor de schampstenen aan de entree aan de noordzijde van Backenhagen. De zuilsokkels zijn 8-zijdig van vorm en rusten op een vierkant voetstuk, waarvan de verklimning naar de sokkel via een driehoekig overgangslid geschiedt. De sokkels worden door een rechthoekige afdeksteen met 8-zijdige pyramide-vormige bekroning afgesloten met aan de voor(noord-)zijde links en rechts respectievelijk de inscriptie "BACKEN" en "HAGEN".

Hoofdcategorie Subcategorie Functie
Kastelen, landhuizen en parken Tuin, park en plantsoen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 473328

Status rijksmonument
Inschrijving register* 19 mei 1994
Kadaster deel/nr 82989/174

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Ambt Delden Hof van Twente Overijssel

Locatiennaam Locatieomschrijving
Deldenerbroek

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Ambt-Delden P 194

Omschrijving**

VIER STOEPPALEN. Vier witgeschilderde conische hardstenen stoeppalen op een ongeschilderd vierkante voetstuk uit ca. 1900. De stoeppalen zijn over de volle breedte van het huis aan weerszijden van de entree opgesteld.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie
Kastelen, landhuizen en parken Tuin, park en plantsoen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument